

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

**a articolului 67 lit. f) din Codul familiei referitoare la sintagma „de
narcomanie”**

*(decăderea din drepturile părintești a persoanelor
care suferă de narcomanie)*

(Sesizarea nr. 25g/2017)

CHIȘINĂU

6 iunie 2017

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A UNEI SINTAGME DIN ARTICOLUL 67 LIT. F) DIN CODUL FAMILIEI
(DECĂDEREA DIN DREPTURILE PĂRINTEȘTI A PERSOANELOR CARE SUFERĂ DE NARCOMANIE)

În numele Republicii Moldova,

Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Tudor PANȚÎRU, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
Dna Victoria IFTODI,
DI Victor POPA,
DI Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dnei Eugenia Mîța, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 23 februarie 2017
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,
Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a sintagmei „*de narcomanie*” din articolul 67 lit. f) din Codul familiei nr. 1316-XIV din 26 octombrie 2000, ridicată de către avocatul Andrei Lungu, în dosarul nr. 2ra-181/17, aflat pe rolul Curții Supreme de Justiție.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională la 23 februarie 2017 de către Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

3. Autorul excepției a pretins, în esență, că prevederile art. 67 lit. f) din Codul familiei, care stabilesc decăderea din drepturile părintești a persoanelor care suferă de narcomanie, sunt contrare articolelor 28 și 54 din Constituție.

4. Prin decizia Curții Constituționale din 10 martie 2017 excepția de neconstituționalitate a fost declarată admisibilă, fără a prejudeca fondul cauzei.

5. În procesul examinării excepției de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a solicitat opinia Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova și Guvernului.

6. În ședința plenară publică a Curții Parlamentul a fost reprezentat de către dl Valeriu Kuciuk, șef al Serviciului reprezentare la Curtea Constituțională și organele de drept din cadrul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de către dna Viorica Dumbrăveanu, viceministrul muncii, protecției sociale și familiei. Autorul excepției de neconstituționalitate nu s-a prezentat.

CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI PRINCIPAL

7. La 16 octombrie 2015, V.N. a depus la Judecătoria Ciocana, mun. Chișinău, o cerere de chemare în judecată împotriva lui D.E., cu participarea intervenientei accesorii, Direcția pentru protecția drepturilor copilului din sect. Ciocana, mun. Chișinău, prin care a solicitat decăderea din drepturile părintești asupra copilului minor.

8. Prin hotărârea Judecătoria Ciocana, mun. Chișinău, din 11 aprilie 2016 D.E. a fost decăzut din drepturile părintești asupra copilului minor D.S., pe motiv că acesta s-a eschivat de la plata pensiei de întreținere a copilului minor și se află la evidență narcologică.

9. La 10 mai 2016, D.E. a declarat apel împotriva hotărârii Judecătoria Ciocana, mun. Chișinău.

10. La 16 august 2016, avocatul Andrei Lungu, reprezentând interesele lui D.E., a depus la Curtea de Apel Chișinău o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a sintagmei „de narcomanie” din art. 67 lit. f) din Codul familiei.

11. Prin decizia din 13 septembrie 2016, Curtea de Apel Chișinău a admis apelul declarat de D.E., a casat hotărârea Judecătoria Ciocana, mun. Chișinău, din 11 aprilie 2016 și a emis o nouă hotărâre, prin care a respins acțiunea privind decăderea din drepturile părintești asupra copilului minor. De asemenea, printr-o încheiere din aceeași dată, Curtea de Apel Chișinău a respins ca fiind neîntemeiată cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

12. La 27 septembrie 2016, D.E. a declarat recurs împotriva încheierii și deciziei Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea actelor judecătorești și trimiterea pricinii spre rejudecare. De asemenea, la 23 noiembrie 2016, V.N. a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 13 septembrie 2016, solicitând casarea deciziei și menținerea hotărârii instanței de fond.

13. La 9 noiembrie 2016, avocatul Andrei Lungu a depus la Curtea Supremă de Justiție o cerere prin care a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a sintagmei „de narcomanie” din art. 67 lit. f) din Codul familiei.

14. Prin încheierea din 15 februarie 2017, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a dispus suspendarea examinării recursului și remiterea sesizării privind excepția de neconstituționalitate în adresa Curții Constituționale pentru soluționare.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

15. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr.78, art. 140) sunt următoarele:

Articolul 28

Viața intimă, familială și privată

„Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.”

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A UNEI SINTAGME DIN ARTICOLUL 67 LIT. F) DIN CODUL FAMILIEI
(DECĂDEREA DIN DREPTURILE PĂRINTEȘTI A PERSOANELOR CARE SUFERĂ DE NARCOMANIE)

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

16. Prevederile relevante ale Codului familiei al Republicii Moldova nr.1316-XIV din 26 octombrie 2000 (M.O., 2001, nr. 47-48, art. 210) sunt următoarele:

Articolul 67

Decăderea din drepturile părintești

„Părinții pot fi decăzuți din drepturile părintești dacă:

[...]

f) **suferă** de alcoolism cronic sau **de narcomanie**;

[...].”

17. Prevederile relevante ale Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298-XIII din 24 iulie 1997) sunt următoarele:

Articolul 8

Dreptul la respectarea vieții private și de familie

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A UNEI SINTAGME DIN ARTICOLUL 67 LIT. F) DIN CODUL FAMILIEI
(DECĂDEREA DIN DREPTURILE PĂRINTEȘTI A PERSOANELOR CARE SUFERĂ DE NARCOMANIE)

ÎN DREPT

18. Din conținutul excepției de neconstituționalitate, Curtea observă că aceasta vizează, în esență, decăderea din drepturile părintești a persoanelor care suferă de narcomanie.

19. Astfel, sesizarea se referă la un ansamblu de elemente și principii cu valoare constituțională conexe, precum dreptul la respectarea vieții private și de familie și principiul interesului superior al copilului.

A. ADMISIBILITATEA

20. Prin decizia sa din 10 martie 2017, Curtea a verificat întrunirea următoarelor condiții de admisibilitate:

(1) Obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție

21. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Codului familiei nr.1316-XIV din 26 octombrie 2000, ține de competența Curții Constituționale.

(2) Excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu

22. Fiind ridicată de către avocatul Andrei Lungu în dosarul nr. 2ra-181/17, aflat pe rolul Curții Supreme de Justiție, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul art.135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituție, astfel cum a fost stabilit prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

(3) Prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei

23. Curtea reține că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, cu care a fost investită prin articolul 135 alin. (1) lit. g) din Constituție, presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de relevanța prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată.

24. Curtea observă că obiect al excepției de neconstituționalitate îl constituie sintagma „de narcomanie” din articolul 67 lit. f) din Codul familiei nr.1316-XIV din 26 octombrie 2000.

25. Curtea menționează că prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea chestiunii privind decăderea din drepturile părintești asupra copilului minor.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A UNEI SINTAGME DIN ARTICOLUL 67 LIT. F) DIN CODUL FAMILIEI
(DECĂDEREA DIN DREPTURILE PĂRINTEȘTI A PERSOANELOR CARE SUFERĂ DE NARCOMANIE)

(4) *Nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate*

26. Curtea reține că prevederile legale criticate nu au constituit anterior obiectul controlului constituționalității.

27. Prin urmare, Curtea apreciază că excepția de neconstituționalitate nu poate fi respinsă ca inadmisibilă și nu există nici un alt temei de sistare a procesului, în conformitate cu prevederile articolului 60 din Codul jurisdicției constituționale.

28. Astfel, pentru a elucida aspectele abordate în excepția de neconstituționalitate, Curtea va opera cu prevederile articolului 28 combinat cu articolul 54 din Constituție, precum și cu raționamentele expuse în jurisprudența sa și cea a Curții Europene.

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 28 COMBINAT CU ARTICOLUL 54 DIN CONSTITUȚIE

29. Autorul excepției de neconstituționalitate pretinde că sintagma „*de narcomanie*” din articolul 67 lit. f) din Codul familiei încalcă dispozițiile articolului 28 din Constituție, potrivit cărora:

„Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.”

30. La fel, în opinia autorului excepției, prevederea legală criticată contravine articolului 54 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia:

„[...]”

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

[...]”

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

31. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul susține că sintagma „*de narcomanie*” din articolul 67 lit. f) din Codul familiei constituie un temei nejustificat de ingerință în viața privată de familie, nu este proporțională și nu corespunde excepțiilor stabilite de art. 54 din Constituție precum și de art. 8 din Convenția Europeană, fiind bazată pe stereotipuri și ipoteze generalizate cu privire la capacitatea unei persoane de a-și exercita drepturile părintești.

32. De asemenea, autorul excepției pretinde că temeiul de decădere din drepturile părintești, conform normei contestate, prevede ruperea legăturilor

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A UNEI SINTAGME DIN ARTICOLUL 67 LIT. F) DIN CODUL FAMILIEI
(DECĂDEREA DIN DREPTURILE PĂRINTEȘTI A PERSOANELOR CARE SUFERĂ DE NARCOMANIE)

dintre copil și părinte doar din cauza stării de sănătate, având în vedere că narcomania este o maladie.

B. Argumentele autorităților

33. Potrivit opiniei scrise a Parlamentului, norma criticată nu încalcă prevederile constituționale invocate, deoarece decăderea din drepturile părintești ca urmare a consumului de droguri este justificată de consecințele negative pe care le produce narcomania asupra persoanei bolnave, precum și pentru protejarea drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, în special ale copilului. De altfel, statul are obligația, în conformitate cu art. 6 din Legea nr. 338-XIII din 15 decembrie 1994 privind drepturile copilului, să ocrotească inviolabilitatea persoanei copilului, protejându-l de orice formă de exploatare, discriminare, violență fizică și psihică, neadmițând comportarea plină de cruzime, grosolană, disprețuitoare, insultele și maltratările, antrenarea în acțiuni criminale, inițierea în consumul de băuturi alcoolice, folosirea ilicită de substanțe stupefiante și psihotrope, inclusiv din partea părinților sau persoanelor subrogatorii legale, rudelor.

34. În opinia scrisă a Președintelui Republicii Moldova se menționează că, potrivit definiției date de Organizația Mondială a Sănătății, „narcomania reprezintă starea de intoxicare periodică sau cronică, vătămătoare pentru om și societate, produsă de consumul narcoticelor (de proveniență naturală sau artificială)”. Statul este obligat să ia măsuri adecvate, inclusiv pe calea adoptării de acte normative, care ar permite protejarea, în primul rând, a drepturilor și intereselor copiilor în asemenea situații. Prin urmare, norma criticată pentru neconstituționalitate este proporțională cu situația care o determină, fiind astfel în concordanță cu prevederile constituționale cuprinse la art. 54.

35. Totodată, Președintele Republicii Moldova susține că norma criticată, având caracter permisiv, nu poate să contravină dispozițiilor art. 28 din Constituție, având în vedere că însuși faptul consumării drogurilor nu este o condiție obligatorie pentru instanțele judecătorești de a lipsi persoana de drepturile sale parentale. Or, decăderea din drepturile părintești se va aplica doar împotriva părintelui care prin comportamentul său influențat de consumarea substanțelor narcotice încalcă grav drepturile și interesele copilului sau îi pune în pericol dezvoltarea și integritatea psihică și fizică, bunăstarea materială.

36. Guvernul, în opinia sa, a menționat că prevederea legală supusă controlului constituționalității nu conține elemente de natură să aducă atingere dreptului la respectarea vieții private și de familie, protejat de art. 28 din Constituție, deoarece dispozițiile art. 67 lit. f) din Codul familiei nu au un scop punitiv, ci reprezintă o garanție a protecției interesului superior al copilului, precum și a familiei. Mai mult, potrivit art. 70 din Codul familiei, decăderea din drepturile părintești nu reprezintă o măsură definitivă, fiind posibilă reluarea exercițiului drepturilor părintești în cazul în care împrejurările sau motivele care au justificat adoptarea acestor măsuri au încetat și dacă restabilirea în drepturile părintești este în interesul copilului.

C. Aprecierea Curții

1. Principii generale

37. Dreptul la respectarea și ocrotirea vieții de familie este consacrat în articolele 28 și 48 din Constituție, în articolul 8 din Convenția Europeană și în articolul 17 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

38. În jurisprudența sa, Curtea a menționat că, deși dreptul la respectarea și ocrotirea vieții de familie nu comportă un caracter absolut, orice imixtiune trebuie să fie prevăzută de lege, să fie justificată de un scop legitim, să fie proporțională cu situația care a determinat-o și să nu atingă existența dreptului în sine.

39. Curtea reține că dreptul la respectarea vieții de familie include în sine și relația dintre părinte și copil. În acest sens, între copil și părinții săi există o legătură constitutivă a unei vieți familiale, fiecare având drepturi și obligații specifice.

40. Drepturile părintești constituie o categorie specială de drepturi care conferă titularilor mai mult o îndatorire decât un privilegiu, în măsura în care ele reprezintă o sumă de prerogative care trebuie exercitate nu în interesul titularilor, ci în interesul superior al copilului.

41. Potrivit articolului 9 din Convenția cu privire la drepturile copilului, Statele Părți vor veghea ca nici un copil să nu fie separat de părinții săi împotriva voinței acestora, exceptând situația în care autoritățile competente decid, sub rezerva revizuirii judiciare și cu respectarea legilor și a procedurilor aplicabile, că această separare este în interesul suprem al copilului. O astfel de decizie poate deveni necesară în cazuri particulare, cum ar fi, de exemplu, în cazul copiilor maltratați sau neglijați de părinți.

42. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că pentru un părinte și copilul său a fi împreună reprezintă un element fundamental al vieții familiale, chiar dacă relația între părinți a fost ruptă (*Elsholz v. Germania, hotărâre din 13 iulie 2000, §43*). Măsurile ce implică decăderea din drepturile părintești ar trebui să fie aplicate numai în circumstanțe excepționale și pot fi justificate doar dacă sunt motivate de o cerință imperativă care se referă la interesele copilului (*M.D. și alții v. Malta, hotărâre din 17 iulie 2012, §76*).

43. Astfel, Curtea relevă că pentru identificarea interesului superior al copiilor într-un caz particular trebuie să se țină cont de două aspecte: în primul rând, **este în interesul suprem al copilului ca legăturile sale cu familia să fie păstrate**, cu excepția cazurilor în care familia s-a dovedit a fi extrem de nepotrivită; și în al doilea rând, **este în interesul superior al copilului ca acesta să se dezvolte într-un mediu sigur și liniștit** (*Neulinger și Shuruk, hotărâre din 6 iulie 2010, § 136, și R. și H. v. Regatul Unit al Marii Britanii, hotărâre din 31 mai 2011, § 73-74*).

44. Aplicarea interzicerii totale și absolute a exercitării drepturilor părintești, prin efectul legii, fără niciun control al instanțelor [...] asupra interesului minorilor, nu poate răspunde unei cerințe primordiale referitoare la interesele copiilor și, prin urmare, nu poate urmări un scop legitim, cum

este protecția sănătății, a moralei sau a educației minorilor (*Sabou și Pîrcălab v. România, hotărâre din 28 septembrie 2004, § 48-49*).

2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

45. În speță, Curtea va proceda mai întâi la analiza instituției juridice supuse controlului de constituționalitate, urmând ca apoi să stabilească dacă se aduce atingere dreptului la respectarea vieții de familie, invocat de autorul excepției.

46. Curtea observă că decăderea din drepturile părintești reprezintă o sancțiune specifică dreptului familiei al cărei efect constă în pierderea de către părinte a drepturilor părintești, în anumite cazuri expres prevăzute de lege. Mai mult, decăderea din drepturile părintești este cea mai gravă sancțiune care poate fi aplicată părintelui atunci când sănătatea sau dezvoltarea fizică/intelectuală a copilului este primejduită prin comportament abuziv sau prin neglijență gravă în îndeplinirea îndatoririlor.

47. Astfel, examinând dispozițiile articolului 67 lit. f) din Codul familiei, Curtea constată că părinții pot fi decăzuți din drepturile părintești dacă suferă de narcomanie.

48. Potrivit preambulului *Convenției unice asupra stupefiantelor din 30 martie 1961*, toxicomania este recunoscută ca un flagel pentru individ și constituie un pericol economic și social pentru umanitate.

49. De asemenea, în conformitate cu art. 1 din Legea nr. 713-XV din 6 decembrie 2001 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope, narcomania este o maladie determinată de consumul ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope care dezvoltă dependență, declanșează dereglări ale sănătății fizice și psihice, ce se manifestă prin diferite acțiuni și comportamente antisociale, generează probleme pentru persoana bolnavului, pentru familia lui și pentru societate.

50. Curtea relevă că dependența de droguri creează probleme atât persoanei dependente, cât și celor din preajma sa, iar familia este prima vizată. De asemenea, consumul de droguri se asociază cu o serie de fapte antisociale, dintre care violența este cea mai proeminentă.

51. Curtea observă că în literatura de specialitate fenomenul narcomaniei este privit ca o formă a conduitei deviate, ca o abatere de la norme, de la comportamentul acceptat și dezirabil, iar printre indicii unanimi recunoscuți se regăsesc și: abandonarea interesului pentru viața în cadrul familiei, necesități financiare în permanentă creștere, devieri de la coordonarea motorie, agresivitate crescută. Drept rezultat al conduitei deviate, părintele-narcoman prin însăși starea sa poate pune în primejdie sănătatea psihică și fizică a copilului, dezvoltarea lui morală, asigurarea condițiilor materiale normale.

52. Astfel, Curtea reține că legiuitorul a instituit această măsură pentru a proteja sănătatea și dezvoltarea fizică, morală sau intelectuală a copilului, atunci când acestea sunt puse în pericol prin comportamentul părintelui care suferă de narcomanie.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A UNEI SINTAGME DIN ARTICOLUL 67 LIT. F) DIN CODUL FAMILIEI
(DECĂDEREA DIN DREPTURILE PĂRINTEȘTI A PERSOANELOR CARE SUFERĂ DE NARCOMANIE)

53. Totodată, Curtea observă că, potrivit art. 68 din Codul familiei, decăderea din drepturile părintești are loc **numai pe cale judecătorească**, la cererea depusă de celălalt părinte, tutorele copilului sau autoritatea tutelară.

54. În acest sens, potrivit dreptului familiei, **măsura decăderii din drepturile părintești va fi aplicată ca o ultima ratio**, atunci când alte mijloace de apărare a interesului primordial al copilului sunt insuficiente sau lipsite de eficacitate, adică în cazul părintelui consumator de droguri doar dacă mijloacele medicale, psihologice sau sociale sunt în mod evident ineficiente.

55. De asemenea, Curtea observă că, pentru a facilita reunirea copiilor cu părinții lor biologici, prevederile art. 69 din Codul familiei stabilesc că, având permisiunea autorității tutelare, **părinții decăzuți din drepturile părintești pot avea întrevederi cu copilul lor**.

56. Mai mult, decăderea din drepturile părintești nu este o sancțiune ireversibilă, instanța având competența, în conformitate cu art. 70 din Codul familiei, de a restabili persoana în drepturile părintești din care a fost decăzută, dacă au încetat împrejurările care au condus la decăderea ei din aceste drepturi și dacă restabilirea în drepturile părintești este în interesul copilului.

57. Urmând reperatele mai sus arătate, Curtea va analiza în continuare dacă măsura decăderii din drepturile părintești în ipoteza art. 67 lit. f) din Codul familiei este justificată de un scop legitim, dacă este adecvată acestui scop, necesară și dacă se păstrează un just echilibru între drepturile și interesele în concurs pentru a fi corespunzătoare scopului urmărit, astfel cum exige art. 54 din Constituție.

58. După cum Curtea a arătat anterior, măsura decăderii din drepturile părintești a persoanelor care suferă de narcomanie **își găsește justificarea în necesitatea ocrotirii drepturilor și interesului superior al copilului**, este totodată privită și ca o expresie a prevederilor art. 49 și 50 din Constituție, care, în anumite situații, poate prevala asupra intereselor părintelui. Prin urmare, măsura reglementată de art. 67 lit. f) din Codul familiei urmărește, deopotrivă, protejarea unor drepturi de sorginte legală și constituțională ale copilului.

59. Referitor la caracterul adecvat și necesar al restrângerii exercițiului dreptului la viața de familie în raport cu scopul urmărit, Curtea apreciază că decăderea din drepturile părintești a persoanelor care suferă de narcomanie în ipoteza analizată reprezintă o măsură adaptată scopului urmărit și este capabilă, în abstract, să îndeplinească exigențele acestuia.

60. Astfel, Curtea observă că dispozițiile art. 67 lit. f) din Codul familiei nu sunt și **nu ar trebui să fie aplicate în mod automat**, ci numai în urma unei examinări din partea instanțelor judecătorești, pentru a stabili 1) *dacă au fost săvârșite abateri grave de către părinte în privința persoanei copilului și 2) dacă este în interesul superior al copilului aplicarea unei astfel de măsuri*. Așadar, **simpliciter faptul că persoana se află la evidență narcologică nu trebuie să constituie un temei pentru decăderea din drepturile părintești**.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A UNEI SINTAGME DIN ARTICOLUL 67 LIT. F) DIN CODUL FAMILIEI
(DECĂDEREA DIN DREPTURILE PĂRINTEȘTI A PERSOANELOR CARE SUFERĂ DE NARCOMANIE)

61. Prin urmare, protecția dreptului la viața familială nu poate fi absolutizată cu consecința afectării interesului superior al copilului, ultimul fiind singurul criteriu după care trebuie să se călăuzească autoritățile publice pentru a decide cu privire la decăderea din drepturile părintești, și nu starea, statutul sau condiția economică în care se află un părinte, iar decăderea din drepturile părintești apare ca o măsură adecvată în împrejurările în care menținerea legăturilor de familie ar prejudicia dezvoltarea copilului.

62. Curtea apreciază, deopotrivă, că reglementarea posibilității decăderii din drepturile părintești în situația în care instanțele judecătorești consideră că interesele copilului ar fi afectate prin eschivarea de la exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părintești este o măsură necesară pentru a asigura protecția efectivă a drepturilor și intereselor copilului.

63. În același timp, Curtea subliniază că măsura decăderii din drepturile părintești a persoanelor care suferă de narcomanie **nu poate fi aplicată în mod arbitrar, fiind necesară asigurarea unui just echilibru între drepturile în concurs, în acest caz dreptul la viața de familie, și interesul superior al copilului.**

64. Astfel, cât privește caracterul proporțional al măsurii reglementate de art. 67 lit. f) din Codul familiei, respectiv al realizării unui just echilibru între drepturile în concurs menționate *supra*, Curtea reține că decăderea din drepturile părintești, atunci când există temeiuri pentru a aprecia că, prin conduita sa, părintele, consumator de droguri, ar putea periclita interesul superior al copilului, trebuie să se supună unor condiții care să asigure că această măsură nu are un caracter arbitrar.

64. În particular, Curtea relevă că pentru autoritățile publice respectarea *ad litteram* a prevederilor art. 67 lit. f) din Codul familiei, care vizează măsura decăderii din drepturile părintești pentru persoanele care suferă de narcomanie, **nu ar trebui** în nici un caz **să însemne o procedură formală**, instanța urmând să dispună decăderea din drepturile părintești numai dacă, în acest fel, nu sunt amenințate creșterea, educarea, învățătura, dezvoltarea fizică și intelectuală a copiilor.

65. Sintetizând cele enunțate *supra*, Curtea reține că prevederea legală criticată cuprinsă la art. 67 lit. f) din Codul familiei, care stabilește decăderea din drepturile părintești a persoanelor care suferă de narcomanie, este rezonabilă, proporțională cu obiectivul urmărit și nu aduce atingere dispozițiilor articolului 28 combinat cu articolul 54 din Constituție, *în măsura în care* decăderea din drepturile părintești este aplicată în interesul superior al copilului.

Din aceste motive, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. a) și g) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. a) și e) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A UNEI SINTAGME DIN ARTICOLUL 67 LIT. F) DIN CODUL FAMILIEI
(DECĂDEREA DIN DREPTURILE PĂRINTEȘTI A PERSOANELOR CARE SUFERĂ DE NARCOMANIE)

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se respinge* excepția de neconstituționalitate ridicată de avocatul Andrei Lungu, în dosarul nr. 2ra-181/17, aflat pe rolul Curții Supreme de Justiție.

2. *Se recunoaște constituțională* sintagma „de narcomanie” din cuprinsul dispozițiilor articolului 67 litera f) din Codul familiei nr. 1316-XIV din 26 octombrie 2000, în măsura în care decăderea din drepturile părintești nu se aplică de către instanța de judecată în mod automat, ci este decisă în interesul superior al copilului.

3. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

Președinte

Tudor PANȚÎRU

Chișinău, 6 iunie 2017

HCC nr. 19

Dosarul nr. 25g/2017